

Meçhul Fiil

Bazı fiillerde, ifade ettikleri anlam bakımından fiilin gösterdiği işin kim tarafından yapıldığının bilinmediğini veya en azından söylenmemiş olduğunu görürüz. Böyle fiillere faili meçhul anlamında meçhul (edilgen) fiil denir. Örnek:

Öldürüldü	قُتِلَ	←	قَتَلَ	Öldürdü
Öldürülüyor	يُقْتَلُ	←	يَقْتُلُ	Öldürüyor

Yukarıdaki örneklerde görüldüğü üzere meçhul fiilin yapısı, fiilin zamanına göre değişmekte bununla birlikte malûm (etken) fiillerden farklı olarak sadece hareke diziliminde bir değişim gözlenmektedir. Bu nedenle meçhul fiilleri “meçhul mazi” ve “meçhul muzari” olmak üzere iki ayrı başlık altında değerlendirmek mümkündür.

Meçhul Mazi

Meçhul mazi isimlendirmesi fiil için şu iki özelliği ifade etmektedir:

1. Fiilin gösterdiği işin kim tarafından yapıldığının bilinmediği
2. Fiilin geçmiş zamanda gerçekleştiği ve sözün söylendiği anda oluş veya eylemin tamamlanmış olduğu.

Meçhul mazi fiilin vezni aşağıdaki gibi olup bütün bâblardan olan fiiller için bu vezin geçerlidir.

VEZNİ	ÖRNEĞİ
فُعِلَ	كُتِبَ

Aşağıda bazı fiillerin malum ve meçhul kipleri bulunmaktadır. Fiillerdeki okunuş, yazılış ve anlam değişimlerine dikkat ediniz.

Bilindi	عُلِمَ	←	عَلِمَ	Bildi
Açıldı, fethedildi	فُتِحَ	←	فَتَحَ	Açtı, fethetti
Gönderildi, yaratıldı	بُعِثَ	←	بَعَثَ	Gönderdi, yarattı
Yükseltildi	رُفِعَ	←	رَفَعَ	Yükseltti
Zulmedildi	ظُلِمَ	←	ظَلَمَ	Zulmetti
Yenildi	عُلبَ	←	غَلَبَ	Yendi
Yaratıldılar	خُلِقَ	←	خَلَقَ	Yarattı

Bu tabloya göre:

1. Meçhul mazi fiilin yapısı malum mazi ile neredeyse aynı olup tek fark hareke dizilimindedir. Mazi meçhul fiilde fâel-fiil zammeli, aynel-fiil kesralıdır.
2. Lâmel-fiilin harekesi ise malum mazi fiildeki durumunu korur. Hatırlanacağı üzere malum mazi fiilde lâmel-fiilin harekesi fiile bitişen çekim ekine göre değişebilmekteydi.

Meçhul mazi fiilin şahıslara göre çekimi aşağıdaki gibidir:

Çoğul (الجمع)	İkil (المتنى)	Tekil (المفرد)	MEÇHUL MAZİ
بُعِثُوا	بُعِثَا	بُعِثَ	3. Şahıs (الغائب والغائبة)
gönderildiler	ikisi gönderildi	gönderildi	
بُعِثْنَ	بُعِثَتَا	بُعِثَتْ	
gönderildiler	ikisi gönderildi	gönderildi	
بُعِثْتُمْ	بُعِثْتُمَا	بُعِثْتَ	2. Şahıs (المخاطب والمخاطبة)
gönderildiniz	ikiniz gönderildi	gönderildin	
بُعِثْتِنَّ	بُعِثْتُمَا	بُعِثْتِ	
gönderildiniz	ikiniz gönderildi	gönderildin	
بُعِثْنَا	بُعِثْنَا	بُعِثْتُ	1. Şahıs (المتكلم)
gönderildik	gönderildik	gönderildim	

Görüldüğü üzere mazi fiilin meçhul kipinde, fiile bitişen ekler ve bu eklerin fiilin lâmel-fiilinde sebep olduğu ses değişimi mazi fiilin malum kipi ile aynıdır.

Meçhul Mazi Fiili Tanıma, Okuma ve Anlama Yöntemleri	
Tanıma yolu	Yapısal olarak malum fiil gibi olup harekelenmemiş ise bir fiilin meçhul olup olmadığı ancak cümle içerisindeki kullanımı, metnin akışı veya konuşmanın bağlamından anlaşılır. Bu konu “cümle bilgisi”nde “nâibul-fâil/sözde özne” konusunda daha detaylı ele alınacaktır.
Okuma stratejisi	Kelimenin fâel-fiili dammeli ve aynel-fiili kesralıdır. Lâmel-fiilin harekesi ise fiile bitişen çekim eklerine göre ya fethalı ya dammeli ya da sâkindir. بُعِثْتُ - ظَلِمُوا - عَلِمَ
Anlama-anlamlandırma yöntemi	Meçhul fiiller anlam bakımından işin kim tarafından yapıldığının bilinmediğini veya en azından söylenmemiş olduğunu ifade eder. Fiilin ayrıca mazi kipte olması, oluş veya eylemin geçmiş zamanda gerçekleştiği ve sözün söylendiği anda tamamlanmış olduğu anlamına gelir. Örneğin قِيلَ (öldürüldü) fiili eylemin geçmişte gerçekleşip sona erdiğini ve yapanının belli olmadığını anlatır.

Alıştırma

(1) Verilen fiilleri istenilen şahıslara göre meçhul kipte harekeleyiniz.

المتكلم	المتكلم	المخاطب	الغائب	الغائب	الغائب
خلقنا	← خلقت	← خلقتكم	← خلقت	← خلقتوا	← خلق
بعثنا	← بعثت	← بعثتكم	← بعثت	← بعثوا	← بعث
ظلمنا	← ظلمت	← ظلمتكم	← ظلمت	← ظلموا	← ظلم
غلبنا	← غلبت	← غلبتكم	← غلبت	← غلبوا	← غلب
ضربنا	← ضربت	← ضربتكم	← ضربت	← ضربوا	← ضرب
تركنا	← تركت	← تركتكم	← تركت	← تركوا	← ترك

(2) Aşağıda verilen meçhul fiillerin Türkçe karşılıklarını yazınız.

.....	:	جمع	.....	:	بعث
.....	:	فتح	.....	:	غلب
.....	:	بعث	.....	:	ضرب
.....	:	غلب	.....	:	ظلموا
.....	:	قتل	.....	:	خلقنا
.....	:	ضرب	.....	:	فتح
.....	:	نصرتم	.....	:	ترك
.....	:	ظلمتم	.....	:	قتلوا
.....	:	ضربوا	.....	:	غلبوا
.....	:	نصرت	.....	:	رفعت
.....	:	سرق	.....	:	علم
.....	:	كتب	.....	:	بعثنا